

Vandaag is nu

Vandaag is nu

Menko Wielaerts

Schrijver: Menko Wieleaerts

Coverfoto: MorgueFile.com

ISBN: 97 8940 2124 606

© 2014 Menko Wieleaerts

Proloog

Oktober 1989

Hij had gedurende haar laatste dagen alle verschijnselen herkend en in hevigheid zien toenemen. Ze klaagde na het eten over dorst en een brandende pijn in haar keel. Ze dronk veel koud water. Dat bracht even verlichting, maar al snel volgden kreten die hem door merg en been gingen en belandde ze op bed, kronkelend van de pijn.

Ook nu weer rende ze naar het toilet, waar hij haar eerst hoorde kokhalzen gevolgd door hevig sputteren, in de hoop haar gepijnigde ingewanden te ontlasten. Hij deed wat hij kon om haar bij te staan. Hij moest wel. Maar ze duwde hem vinnig weg, alsof ze alleen gelaten wilde worden; niet wilde dat hij getuige was van de gesel die haar zo genadeloos trof.

Toen de pijn zakte, plofte ze slap als een natte krant op bed en bleef apathisch, intens zwetend naar het plafond staren. Alsof er in huis alleen nog ruimte was voor haar en haar pijn. Nu hij haar zo zag liggen moest hij denken aan hoe ze vroeger was geweest. Heel even had hij medelijden met haar. Daarna ruimde hij werktuiglijk de rotzooi in het toilet op. De wc-pot was ondergesputterd met braaksel en bloederige diarree. Het deed hem weinig. Het hoorde bij de loop der dingen.

Hij zag haar verzet breken en haar krachten afnemen, al kon ze hem tussen de pijnen door soms opeens strak aankijken met die van haat vervulde blik. Hij keek dan terug met de mengeling van onverschilligheid en nieuwsgierigheid van een onderzoeker die de reacties van een proefdier registreert. Het ontbrak er nog aan dat hij geen aantekeningen maakte. Dat

maakte haar hels. Dan begon ze hem grof uit te foeteren en te beledigen, zoals de laatste jaren haar gewoonte was geworden.

Maar vandaag kwam voor haar de genadeslag en voor hem de bevrijding. Toen ze een uur na het afnemen van de krampen naar buiten wilden lopen, zakte ze plotseling door haar benen. Ze was al een paar keer eerder flauwgevallen, maar deze keer greep ze naar haar keel en ging ze onderuit, snakkend naar adem. Hij zag dat ze geen lucht meer kon krijgen. Haar gezicht vertrok tot een afschuwelijke grimas toen haar hoofd keihard tegen de deurpost sloeg. Haar ogen puilden uit terwijl ze haar arm hief en met een beschuldigende vinger in zijn richting wees. Onbewogen keek hij terug. Toen viel haar arm langzaam neer, werd haar blik glazig en begon haar lichaam te schokken. Na enkele seconden was het afgelopen. Eindelijk was ze dood.

1.

25 oktober 2012

Een hoogvlieger ben ik nooit geweest. Er waren wel momenten in mijn leven waarop ik vond dat er dringend iets moest gebeuren. En als anderen niet zagen wat ik zag, dan ging ik er mee aan de slag, doelbewust en vasthoudend. Bij sommige mensen komt alles aanwaaien, maar zo ging het bij mij nooit. Als ik eenmaal een duidelijk doel voor ogen had, moest ik er altijd hard voor werken om het te bereiken. In mijn enthousiasme nam ik anderen daar makkelijk in mee. Zo ontpopte een eenvoudige rietsnijder en dorpschoolmeester zich als leider; als een herder die zijn kudde de weg wijst van arme zandgronden naar grazige weiden.

Is het niet een heel menselijk verlangen - van een herder, maar ook van zijn kudde - om vaste grond onder je voeten te hebben en een stip op de horizon om naar toe te leven? Terugkijkend op de puinhoop die ik heb veroorzaakt blijf ik zeggen dat dit verlangen een voorwaarde is om werkelijk te kunnen leven. We moeten iets te *willen* hebben en daarvoor door roeien en ruiten gaan. Maar ik zie ook de keerzijde. Waar gehakt wordt vallen spaanders en alles heeft zijn prijs.

Woog het avontuur waar ik onze buurtschap in meesleepte op tegen de prijs? Ik kan het niet beoordelen. Ik ben geen pastoor of dominee. Geen ethicus of filosoof. Ik zei het al, in ben geen hoogvlieger, maar iemand die soms heel goed weet wat hij wil en die dan tot daden overgaat. En die daarbij soms inschattingsfouten maakt, met ernstige gevolgen. Dat verhaal

wil ik je graag vertellen. Dan ben ik het kwijt, al lucht het waarschijnlijk niet op.

*

Ik herinner me dat het een mooie najaarsdag was, toen Jaroslav over Kevin begon. Warm licht ontfermde zich over het park en trok langgerekte schaduwen. De bomen zo mooi als ze alleen in de herfst konden zijn. Van lichtgele bladeren tot dieproodgekleurd eikenblad en vele kleurschakeringen daartussen. Het geasfalteerde paadje slingerend door het park, alsof het ook niet precies wist waar het vandaan kwam of heen zou gaan. Geduwd door een lichte bries, schraapte een groot goudbruin esdoornblad nadrukkelijk aandacht vragend over het asfalt. Mooier konden vergankelijkheid, rotting en verval niet worden ingeleid.

Vogels verschenen en verdwenen in het mysterieuze strooilicht. Op het gras probeerde een stel meeuwen met stampbewegingen wormen boven de grond te lokken. Hier en daar groeiden groepjes bladloze bloemen die wel wat op krokussen leken. De meeuwen bleven erbij uit de buurt. Honderden spreeuwen verzamelden zich in een boom en zwermden als op een afgesproken teken plotseling uit en streken dan weer neer. Luidruchtige koppels ganzen leken hoog in de lucht te overleggen over hun vluchtplan. En in de plas schoolden grote groepen watervogels samen, die in de lente nog ieder voor zich door het leven waren gegaan.

De natuur vierde eindejaarsfeest. Nog eenmaal vlammen, vlak voor het stilaan terugtrekken van alles in zichzelf. Afscheid van zinderende warmte en activiteit. Voorbereiding op de komende bevriezing van het leven door de vorst.

Jaroslav, die schuin tegenover me woonde, stoorde me in mijn mijmeringen door naast me te komen zitten. Het was zo'n man van twaalf ambachten, dertien ongelukken. Een van zijn ongelukken was een verblijf van twee jaar in de bajes, wegens oplichting en belastingfraude. En al zijn ambachten ten spijt, zag ik hem overdag verdomd vaak doelloos rondhangen. Hoewel, de laatste weken viel het mee. Misschien dat hij eindelijk ergens zijn draai had gevonden. En dan die naam. Wie heette er nou Jaroslav? Tegen beter weten in hoopte ik dat hij zijn mond zou houden en de magie van het moment zou respecteren.

Maar dat deed hij niet. Hij wilde mijn aandacht. Ik voelde hem zoeken naar een gespreksopening en mijn ergernis groeide.

'Is het niet praachtig, Derk?' begon hij met dat slepende Slavische accent. Een breed armgebaar gaf aan dat hij de natuur om ons heen bedoelde en niet speciaal dat jonge juffie Merel - van die therapieboerderij - die toevallig net heupwiegend passeerde. Zijn gemeenplaats verpestte mijn moment. Omdat ik geen zin had om te reageren, liet ik een lange stilte vallen en bleef voor me uit kijken. Misschien ook hem te confronteren met zijn eigen lulligheid. Met moeite zette ik me over mijn weerzin heen en keek hem aan.

'Ja, mooi allemaal. Maar wat heb je er aan?' probeerde ik hem af te poeieren.

Jaroslav reageerde diplomatiek, hield zijn hoofd schuin en knikte met getuiste mond, alsof hij toegaf dat je er zo ook tegenaan kon kijken. Probeerde hij het gesprek op gang te houden door lollig te wezen?

'Alles is ijdelheid Derk, daar heb jij weer gelijk in. Maar ach, tel je zegeningen en geniet van het moment, nietwaar?'

Ik keek de andere kant op en antwoordde alsof ik het tegen iemand anders had.

'Dat zal wel. Jij hebt makkelijk praten.'

‘Luister eens, Derk. Ik wil je als goeie buur om een gunst vragen,’ kwam hij op een vertrouwelijke toon ter zake. ‘Ik heb je toch wel eens verteld over mijn zoon Kevin?’

Ik knikte. Ik wist dat hij een zoon had. Die was na zijn scheiding opgegroeid bij zijn ex Lieke, in Rotterdam. Jaroslav was een jaar of vijf geleden bij ons in Grunderdijke komen wonen, nadat hij uit de bak kwam. Op voorspraak van Lieke, die ik kende van die ene keer in mijn huwelijk dat ik een scheve schaats heb gereden.

In die vijf jaar had ik die jongen hier nog geen enkele keer gezien. Geen wonder, wat viel er in onze buurtschap van vijftig vijftig zielen ook te beleven voor zo’n joch? Jongens en meiden van zijn leeftijd waren hier al heel lang niet meer. Behalve Gerben dan, dat verstandelijk gehandicapte jong waar Sybren zich over had ontfermd.

‘Nou, Kevin zat een paar jaar geleden tot z’n nek in de problemen,’ vervolgde Jaroslav, ‘hij was verslaafd aan zo ongeveer alles waar die jongeren tegenwoordig op dance-evenementen en zo verslaafd aan kunnen raken. Alcohol, GHB, coke, noem maar op. Het ging er allemaal in als koek. Hij heeft een tijd in een ontwenningsskliniek gezeten en lijkt nu clean.’

‘Hoe oud is hij nu eigenlijk?’ vroeg ik iets toeschietelijker.

‘Kev is nu zesentwintig. Hij heeft zijn Gymnasium afgemaakt en werd hoogbegaafd genoemd, maar daarna ging het mis. Elke nacht feest, overdag totaal apathisch en een vervolgopleiding of een vak leren wilde niet lukken.’

‘Je hebt tegenwoordig overal een vervolgopleiding voor nodig. Het ongeschoolde werk knappen de Oost-Europeaanen wel op voor een scheet en drie knickers.’

Te laat realiseerde ik me dat Jaroslav ook zo’n Oost-Europeaan was, al was hij hier al ver voor de grote stroom op gang was gekomen.

‘Nou, je wordt bedankt Derk. Maar je hebt gelijk. Dat is het ‘m, ja. Hij kan nu nergens aan de slag komen. En Lieke is het spuugzat om hem de hele dag om huis te hebben.

‘Kan ik me voorstellen,’ zei ik, ‘op die leeftijd zou je onderhand op eigen benen moeten staan.’

‘Ben ik met je eens, Derk. Ben ik met je eens...’

Jaroslav zuchtte diep en liet een stilte vallen, zwanger van een “maar”.

‘Maar het is zoals het is,’ zei hij uiteindelijk. ‘Het goede nieuws is dat hij van die troep af is. Het lijkt mij niet goed om hem nu in de stad te laten rondlopen. Ik ben bang dat hij dan weer terugvalt en de rotzooi opzoekt. Dan zou het wel eens heel wat moeilijker kunnen worden om er weer uit te komen. Dat zou ik vreselijk vinden, want het is het is een bijzonder joch, dat veel zou kunnen als hij maar de kans kreeg.’

‘En Lieke vindt zeker dat jij de kar nu wel eens mag trekken.’

‘Zo is het. Dat speelt ook mee, ja.’

‘Goed, het plaatje is duidelijk. Wat wilde je me nou eigenlijk vragen, Jaroslav?’

‘Kev komt morgen hierheen en trekt voorlopig bij mij in. Heb jij een idee of we hem hier ergens mee aan het werk kunnen zetten? Geeft niet wat, als hij maar wat omhanden heeft.’

Ik antwoordde niet direct en keek even nadenkend in de verte naar de spreeuwen die plotseling weer waren uitgevlogen.

‘Er schiet me niet direct iets te binnen, maar ik zal er ‘s over denken en hier en daar navragen. Er is vast wel wat, al zal het niet direct betaald werk zijn.’

‘Dank je, daar gaat het ook niet om. En zou je af en toe een oogje op hem willen houden als ik weg ben? Uitgerekend de komende week ben ik veel onderweg.’

‘Goh, heb je eindelijk vast werk?’ vroeg ik een beetje bot en net iets te ongelovig.

‘Denk maar niet dat ze voor je in de rij staan als ze in de gaten krijgen dat je ooit een misstap hebt gedaan, Derk. Op een of andere manier is iedereen ervan op de hoogte. Maar je weet, ik ben handig met machines. De oogst is binnen en de landbouwmachines zijn intensief gebruikt, dus zijn er veel reparaties en te weinig monteurs om ze uit te voeren. Boeren die niet snel genoeg worden bediend, weten me tegenwoordig in de nazomer goed te vinden. Een mooie kans om wat bij te verdienen en de winter door te komen. Het verdient goed en ze stellen geen vragen. Ik heb nog een paar andere klussen, maar daar verdien ik lang zoveel niet aan, snap je? Dus ik moet wel.’

‘Snap ik, maar wat verwacht je van me? Ik kan als wildvreemde toch niet een jongen van zesentwintig achter z’n gat aanlopen om te kijken of hij van de pillen en de fles kan afblijven?’

‘Dat vraag ik ook niet! De verleiding om de fout in te gaan zal hier niet zo groot zijn. Nee Derk, het gaat me er om dat hij hier z’n draai kan vinden. Dat er iemand is die hem een beetje wegwijs maakt als het nodig is. Als hij maar iemand kent in de buurt, de eerste paar dagen dat ik er niet ben. Daarna redt hij zichzelf wel.’

‘Dan vind ik het best. Loop morgen maar met hem langs. Kunnen we meteen eens kijken wat hij hier zou kunnen aanpakken. Ik bespreek het ook wel met Sybren vanavond. Bij hem is altijd wat te doen.’

Sybren was in zijn jonge jaren voltijd boer geweest en had een gemengd bedrijf gehad. Dat had hij nog steeds, maar nu hij de vijfenzestig was gepasseerd had hij allerlei neveninkomsten omdat hij niet meer kon leven van het boeren alleen.

Zo had hij een *Skybox* boven de stal die hij verhuurde als vergaderruimte. De ruimte deed ook dienst als expositie-

ruimte voor zondagschilders in de streek en was verder het *dorpshûs*, de ontmoetingsruimte voor de buurtschap.

Ook verdiende hij bij met agrarisch natuurbeheer, bed & breakfast en met winterstalling van caravans. Dat laatste vooral voor inwoners van de gemeente Westmillingerdam, twintig kilometer ten zuidwesten van onze buurtschap Grunderdijke.

Verder had hij nog een winkeltje waar hij producten van zijn eigen bedrijf verkocht. Voor de meest voorkomende dagelijkse boodschappen konden bewoners er ook terecht.

De gemiddelde leeftijd in de buurtschap lag hoog. Lang niet iedereen kwam nog regelmatig in Westmillingerdam. Daarom beschouwden ze Sybrens veelzijdige bedrijf als de economische motor van de buurtschap.

Jaroslav keek opgelucht en gaf me een enthousiaste klap op mijn schouder.

‘Dat waardeer ik nou echt in je, Derk. Je houdt van je rust en bemoeit je niet met andermans zaken, maar als ze je nodig hebben doe je wat je kan. Klasse! Als ik ’s iets voor jou kan doen moet je het ook zeggen, hè. Afgesproken?’

Hij stond op.

‘Ja, het is goed joh. Ik zie je morgen met je zoon.’

Toen de avondschemering inviel, wat steeds vroeger begon, was er in de buurtschap weinig meer te merken van de milde najaarsatmosfeer. Een grimmige duisternis maakte korte metten met de dromerige sluier van herfsttinten. De warme, wazige atmosfeer had plaatsgemaakt voor kille ondoordringbare mist.

Ik scharrelde wat om huis, gaf de beesten te eten - een stel kippen, konijnen en een geit - en nam daarna een paar houtblokken mee naar binnen. Lang geleden, toen mijn gezin nog compleet was, had ik een centrale verwarming laten aanleggen. Toen ik alleen overbleef was de ketel na verloop van tijd kapotgegaan. Ik vond het niet nodig om een nieuwe ketel aan te schaffen en warmde me sindsdien bij een houtkacheltje dat ik had bewaard. Dat was meestal wel afdoende. En anders ging ik gewoon eerder naar bed, makkelijk zat.

Mijn huis was in meer opzichten versoberd, waardoor het een monnikenverblijf was geworden dat in vrijwel niets meer deed denken aan de staat van bijna vijftig jaar geleden, toen Bregje en ik er na ons trouwen waren ingetrokken. Kort daarna waren de kinderen gekomen. Na een jaar onze zoon Wilko, twee jaar later kwam Mechtelien.

Ze groeiden gelukkig op. Ondanks alles wat er later gebeurde, vind ik dat Bregje en ik in die tijd een mooi leven hadden samen. Grunderdijke was nog een florerende buurtschap met veel complete, jonge gezinnen en een paar honderd inwoners van alle leeftijden.

Toen Kevin kwam, zag ik een flinterdunne gemeenschap van vooral oude mannen die allemaal geen vrouw en kinderen meer hadden. De andere mannen zagen het ook, maar ze

spraken er niet veel over. Hun vrouwen waren overleden. Of ze waren gescheiden omdat hun vrouw het hier Spaans benauwd had gekregen. Of het was hen niet gelukt iemand te vinden die een leven wilde opbouwen in een kleine buurtschap.

En de kinderen? In de lagere schooltijd was het goed te doen en daarna ook nog wel een tijdje. Toen ze nog heel jong waren werden ze met een bus gehaald en gebracht naar Westmillingerdam. Later gingen ze op de brommer heen en weer. Nog weer later pakten ze in Westmillingerdam de trein - enkele reis dit keer - naar "Het Westen", en dan voelde het alsof je ze kwijt was.

Eeuwenlang kwam er ander jong grut voor in de plaats, maar een jaar of vijfentwintig geleden werd het een aflopende zaak. De baarmoeder van de buurtschap hield het voor gezien en droogde op. Als zich al een nieuw gezin vormde, zocht dat al snel zijn heil elders.

Zo bleef een gemeenschap over van voornamelijk oude weduwnaars en vrijgezelle mannen. Nog niet zo oud dat we ons niet meer konden redden. Zolang Sybrens "motor" nog draaide was er niets aan de hand. Maar als hij een hartaanval zou krijgen, was het voor de andere ouderen ook snel afgelopen. Zo simpel lag het.

Ook mijn eigen kinderen zijn met de trein verdwenen naar het westen. Naar een drukke hectische wereld. Ze wenden er snel en aan keken daarna met heel andere ogen naar de buurtschap. Ogen waar weinig respect en heimwee uit sprak. De weinige keren dat ze op bezoek kwamen hielden ze wijselijk hun mond, maar je zag ze denken: *hoe heb ik het hier in godsnaam zo lang uitgehouden!*

Bregje en ik hadden het allebei gezien. Eerst bij Wilko, daarna bij Mechtelien. Ontkennen of negeren lukte ons niet. Het deed pijn. Het voelde als miskenning van wat we ze in

hun kinderjaren hadden meegegeven. We spraken het tegen elkaar nooit uit, maar volgens mij dacht Bregje net als ik wel eens: *als er dan allemaal niets van deugt hier, duvel dan maar weer op naar de stad. Laat ons tevreden zijn met ons leven.*

Maar dit was nog maar een ongemakje vergeleken bij de pijn die nog zou volgen. Op dit punt in ons leven zaten we nog op één golflengte, Bregje en ik. Toen Wilko na zijn studie in dienst moest, ging het mis. Hij kwam voor de keuze te staan of hij uitgezonden wilde worden op een Vredesmissie in het Midden-Oosten. Bregje was er faliekant op tegen geweest en waarschuwde voor de risico's. Je had maar één leven en daar moest je zuinig op zijn. Die lui aan de andere kant van de wereld moesten hun problemen zelf maar oplossen. Wilko had daar niks te zoeken, vond ze.

Ik vond het juist goed voor zijn ontwikkeling en had hem aangeraden te gaan. Dienstplichtigen die thuisbleven wachtte de verveling; pesterijen; zinloze veldoefeningen; vernederingen door gefrustreerde sergeantjes en voor de zoveelste keer tectyleren van het legermaterieel. Door uitzending naar het Midden-Oosten zou hij iets van de wereld zien en een zinvolle bijdrage kunnen leveren.

Mijn zoon had naar me geluisterd en dat was volgens Bregje zijn dood geworden. En toen ging het faliekant mis.

*

Nadat ik de kachel had aangemaakt, kookte ik een eenvoudige pot voor mezelf. Bruine bonen met spek en wat kort geroerbakte groenten erdoorheen. Stuk roggebrood erbij en

klaar. Misschien geen subtiele kookkunst, maar toen ik alleen kwam te staan nam ik me voor gezond te blijven leven. Dat betekende nooit meer dan twee borrels per dag en elke dag verse groente en fruit. Voor mij geen maaltijden uit de magnetron. Zo'n apparaat ontbreekt dan ook in mijn keuken, zoals er in mijn huis meer apparaten ontbreken. Een vaatwasser, een televisie en een stofzuiger heb ik niet. Beneden volg ik het nieuws en soms voetbalwedstrijden via de radio. Op zolder heb ik één van de meest geavanceerde computers met draadloze netwerkverbinding en draadloze randapparatuur. Dat dan weer wel.

Na de afwas was het alweer zeven uur. Het schoot me te binnen dat ik nog langs Sybren zou lopen om te vragen of hij nog ergens hulp bij kon gebruiken. Dat bood ik wel vaker aan als ik er zin in had en niets anders had gepland. Vroeger was ik als rietsnijder en dakdekker vijf dagen in de week aan het werk. Lange tijd gaf ik daarnaast een zesde dag bijles als onderwijzer.

Na mijn pensionering ging ik het rustiger aan doen, maar van niets doen kreeg ik de kriebels. In de schoolvakanties hielp ik in Westmillingerdam kinderen in knutselkampen, met het maken van vogelhuisjes bijvoorbeeld. Ook hielp ik met onderhoud, snoeien en knotten in het gebied rond de Westmillingerplas, dat ik goed kende omdat ik er vroeger riet sneed. In de tijd waar mijn verhaal begint deed ik dat soms nog wel, maar alleen voor de buurtschap. En in de winter was ik er dan weer druk voor de ijsclub.

Verder hielp ik af en toe bij Sybren. Ik verwachtte dat hij niet direct enthousiast zou zijn als ik hem vroeg of hij iets te doen had voor de zoon van Jaroslav. Als enige had Sybren die man na vijf jaar nog steeds niet echt als volwaardig lid van de buurtschap geaccepteerd. Toch zou ik doen wat ik Jaroslav

beloofd had en zou een goed woordje doen voor zijn jongen, al had ik er ook mijn eigen redenen voor.

Voor ik naar buiten ging keek ik in de spiegel.

‘Dat zou je eens vaker moeten doen, Derk Falkena,’ sprak ik mezelf toe.

Mijn rossige haar hing wat slierterig om m’n hoofd, dat er beslist geen dag jonger uitzag dan ik ben. Achtenzestig jaar, twee maanden en drie dagen om precies te zijn. Het leek tien jaar ouder. Tanige, gerimpelde huid, geplooid rond een sombere, maar vastberaden oogopslag. Ik zag een nog steeds sterk lijf, maar wat er omheen hing zag er sjofel uit. Hoog tijd om iets nieuws te kopen voor de winter. En ik moest eens op mijn houding letten. Schouders recht en geen sjokgang ontwikkelen. Niemand hoefde zich te schamen voor lichamelijke gebreken, als die eenmaal kwamen. Maar als je een rollator kon voorkomen, moest je dat doen, hield ik mezelf voor.

Terwijl ik mijn spiegelbeeld op deze manier kritisch opnam, verdrong geleidelijk een tweede gezicht, dat ik heel goed kende, het mijne. Toen het half vernielde hoofd me met één oog priemend aankeek draaide ik me abrupt om en liep gespannen naar de deur, verlossing zoekend in de buitenlucht. Maar de dichte mist die ik daar aantrof werkte eerder claustrofobisch.

Het was eind oktober. Samhain kondigde zich weer aan.

Het is een tijd van het jaar die me nog sterker dan anders herinnert aan de herkomst van de overgebleven autochtone bewoners van Grunderdijke. Volgens mondelinge overlevering stammen wij Grunderdijkers af van een Keltische stam die in de vijfde eeuw een nederzetting had gesticht op de plaats van de buurtschap. Het was een gebied dat nog niet tot het Christendom was bekeerd. Er woonden verdreven Kelten die hadden geweigerd hun oude geloof en gebruiken te verruilen voor die van de nieuwe religie en hun heil hier

hadden gezocht. Tevergeefs, want nog geen tweehonderd jaar later was ook ons gebied aan de beurt. Het Christendom rukte overal op. Soms met het zwaard, soms met de strooppot, door gebruiken van de oude culturen in een nieuw jasje te steken.

Hun nakomelingen pasten zich alsnog aan, maar hun gemeenschap had stand gehouden. Zij lag ver genoeg van de grotere steden en dorpen om toch iets van zijn eigenheid te kunnen behouden. Hoe het precies zat wist ik niet, maar mijn gevoel van verbondenheid met deze voorouders was de laatste decennia sterk gegroeid en bij de andere geboren en getogen Grunderdijkers was het niet anders. Of moet ik zeggen dat ik ze in mijn enthousiasme heb meegesleept?

Hoe het ook zij, we oriënteerden ons steeds meer op onze oude wortels, zonder het naar buiten toe te laten merken. Van onze ouders hadden we er nooit veel van meegekregen. Dat had een reden. Alleen de Samhainviering en Beltaine, de zonnewendeviering begin mei, waren altijd in ere gehouden.

Samhain is tussen de laatste dag van oktober en de eerste van november, als de scheiding tussen de wereld van de levenden en de doden heel dun is. Het was voor mij als kind een feest als Halloween en Sinterklaas. Een mooi verhaal, maar als je opgroeide raakte de betovering verbroken. Je geloofde niet meer en was niet bang. Het bleef leuk, maar je nam het niet meer serieus. Met Samhain was dat de afgelopen dertig jaar veranderd. Ik was niet opnieuw bang geworden, maar was het wel héél serieus gaan nemen.

Ik liep het erf van Sybren op en keek eerst rond of hij misschien nog ergens buiten bezig was. In de stal of met bijvullen in de winkel. Dat leek niet zo te zijn want ik hoorde geen activiteit. Ook Gerben, de simpele boerenknecht die bij hem inwoonde, was nergens te zien. Ik liep naar de achterdeur van het woongedeelte van de boerderij, die Sybren altijd

openlaat tot hij naar bed gaat. Dat hoorde bij zijn rol in de gemeenschap, vond hij. In de deuropening riep ik Sybren. Hij brulde van boven terug dat ik binnen kon komen. Even later stommelde hij de trap af.

‘Ha Derk, jongen. Kon je me wel vinden in die mist? Ik heb net de koeien binnengehaald. Een beetje grondmist kan geen kwaad, maar als ze niet meer kunnen zien wat onder en boven is, kunnen ze in paniek raken en in een sloot donderen.’

‘Heel verstandig. Ik herinner me nog goed...’ begon ik met een vals lachje.

‘O ja, hou maar op. Ik weet waar je heen wilt. Over ouwe koeien gesproken,’ onderbrak hij me.

‘Nou, toen was jij nog helemaal niet zo oud, Syb. Maar ik heb je toch maar met je zatte kop uit die sloot getrokken.’

‘Ja, nadat je eerst een kwartier had staan kijken of ik mezelf niet kon redden.’

‘Jezelf redden staat hoog in mijn vaandel, dat weet je. Maar ik ben ook de beroerdste niet.’

‘Nou vooruit, dan. Het kan erger. Wat kom je eigenlijk doen behalve mij oud zeer inwrijven?’ ging Sybren quasi-ontstemd in de aanval.

‘Ik kom je een jonge arbeidskracht aanbieden. Wat zeg je me daarvan? Die Sybren werkt zo hard, dacht ik. Ik moest maar eens met hem meedenken.’

‘Zo, dacht jij dat? Waar zit het addertje?’

Ik ontleedde het addertje vakkundig, verwijderde de gif-tandjes en presenteerde het als onschuldige knuffel. Tijdens mijn uitleg verschenen rimpels op Sybrens voorhoofd.

‘Derk, ik snap best dat je die jongen wilt helpen, maar als ik dit zo hoor lijkt mij de kans groot dat ik hier meer last dan gemak van zal hebben,’ begon hij hoofdschuddend nadat Derk was uitgesproken. ‘Ik heb echt geen tijd om ontspoorde stadspubers te begeleiden.’

‘Het is helemaal geen puber, maar een volwassen vent. En wij hebben op die leeftijd toch ook wel eens gekke dingen uitgehaald? Geef hem een week een kans en kijk het aan. Als je niks aan hem hebt, zeg je gewoon alsnog nee. Dat spreken we van tevoren af, dan weet iedereen waar hij aan toe is.’

‘Dat het de zoon van die luie donder is bevalt me bij voorbaat al niet,’ bromde Sybren.

‘Wat heb je toch tegen die man? Oké, hij praat veel en werkt weinig. Maar als hij dan vertelt waardoor dat komt en hoeveel moeite hij doet, snap ik het ook wel weer.’

‘Maar hij is zo anders dan de rest hier!’

‘En Merel en Sander van hiernaast dan? Die zijn wel héél erg anders, vind je ook niet? Daar heb je toch zeker ook geen problemen mee? Maar ja, daar heb je lekker aan verdiend. Dat zal het wel wezen.’

‘Nou moet je ophouden, Derk,’ zei Sybren, nu echt verontwaardigd, ‘ik heb het er moeilijk genoeg mee gehad om de boerderij aan die twee te verkopen, maar het moest wel. Het alternatief was slopen en verdere aftakeling van de buurtschap voor lief nemen. Nieuw bloed van buiten aantrekken is nodig om de boel hier op gang te houden, dat heb je me zelf vaak genoeg voorgehouden. Dan heb je het nu eenmaal niet voor het kiezen. Bovendien doen ze hun best.’

Merel en Sander waren vanuit “Het Westen” Grunderdijke binnengereden, maar niet met de trein en de bus. Sander in het nieuwste model Audi A8. Merel in een SUV, die aan alle kanten barstte van de positieve energie. Hij was register-accountant, werkte deels aan huis en reed verder door het land van klant tot klant. Hij noemde zichzelf *footloose*, wat betekende dat hij zo ongeveer het tegendeel was van de honkvaste Grunderdijkers.

Zij noemde zichzelf schaterlachend *makelaar in emotie* en ontving in de voormalige stal van hun gerenoveerde boerderij groepen, voor relatietherapieewekeinden. De eerste

keer dat ze zo'n weekend organiseerde, stond hun hele erf vol met peperdure leasebakken. Het begon in alle rust. Aan het geschreeuw 's avonds te horen ging het er stevig aan toe en geregeld zagen we stellen naar buiten vluchten. Nu eens driftig ruziemakend, dan weer heftig zoenend en elkaar overal betastend. En dat in wisselende combinaties, was ons opgevallen.

Sybren, Minke, "de moeder" van de buurtschap, en ik hadden het door de heg heen geobserveerd en hadden moeite gehad om ons lachen in te houden. Het was weer eens wat anders, dat wel.

'Natuurlijk Sybren, ze doen hun best. Ze rijden oudjes heen en weer naar het dorp, geven bijdragen aan onderhoud van het park en laten hun neus zien in het dorpsghûs. Maar Jaroslav doet met de weinige mogelijkheden die hij heeft toch ook z'n best? Laten we wel wezen.'

Sybren maakt een wegwerpgebaar.

'Nou, vooruit dan maar. We proberen het een week. Toch krijg ik het idee dat je iets achter de kiezen houdt, Derk. Ik vertrouw dat plotselinge milde oordeel van jouw over die Oekraïner niet.'

Ik lachte een beetje besmuikt, maar herstelde me snel.

'Wat ik daarnet over hem zei, meende ik. Maar je hebt gelijk, er is meer. Ik heb het al vaker tegen je gezegd. Achter de deur van jouw burens ligt misschien wel de laatste kans op een toekomst. Die Merel en Sander zijn het slot. We moeten even afwachten wat voor jongen die Kevin is, maar als we het een beetje slim aanpakken zou hij wel eens de sleutel kunnen zijn. Ik zal Minke ook vragen wat ze ervan vindt.'

'Ah, als ik het niet dacht! Goed, we hebben het er nog over. We moeten met Minke de bijeenkomst van vrijdag een beetje voorbereiden.'

'Waarom, dat doen we toch nooit?'

‘Nee, maar deze keer wel. Onze *Weremuis* komt weer eens op bezoek. Hij wil de dorpsraad weleens in actie zien. Dat moeten we een beetje voorbereiden, vind je niet? We zouden hem trakteren op onvervalste Grunderdijker folklore, weet je nog?’ zei Sybren met een vette knipoog.

Ik herinnerde het me en lachte schamper.

‘Dat is waar ook, we mogen ons nationale literaire wonder niet teleurstellen. Nou tot kijk en morgen kom ik bij je langs met die jongen, hè?’

Ik zocht in de mist mijn weg terug naar huis.

Met *Weremuis* doelde Sybren op de bekende schrijver Frederik W. Coornhert, waarbij de ‘W’ stond voor Weruméus, tot ieders vermaak in de buurtschap. De schrijver had een half jaar geleden een paar dagen in Sybrens *Bed en Breakfast* vertoefd om, zoals hij had gezegd, ‘rustig de laatste hand te kunnen leggen aan alweer een magistrale roman’.

We hadden hem flink in de watten gelegd en met de egards van een groot schrijver ontvangen. Behalve bij het ontbijt schoof hij ook aan bij Sybrens andere maaltijden, die meestal werden bereid door Minke. Zij keek nooit op een persoon meer of minder.

Sindsdien had de man Grunderdijke in zijn hart gesloten en wilde hij alles over de buurtschap weten. Hij was al een paar keer teruggekomen. Als een antropoloog in de tropen struinde hij dan door het dorp en knoopte met iedereen die zich niet snel genoeg uit de voeten maakte gesprekken aan waar geen einde aan leek te komen. Althans, in de beleving van de inwoners, voor wie een praatje op straat in de regel beperkt bleef tot het wisselen van een paar zinnen.

Soms zagen we hem wel een kwartier lang roerloos bovenaan de dijk staan, met zijn dikke buik, lange wapperende jas en zijn grijze krulhaar en lange bakkebaarden onder die artistieke alpinopet. Dan keek hij vorsend over de buurtschap

en het omringende landschap uit, als een visionair die de geschiedenis ervan op de hand weegt, op de tong proeft en de woorden waarin hij haar zal vatten al bijna binnen handbereik weet.

Tot ons grote vermaak. We hadden er in de dorpsraad over gesproken. De belangstelling van meneer *Weremuis* leek ons ongevaarlijk. We zouden hem het verhaal geven dat hij zocht en niet meer dan dat. En we zouden dankbaar profiteren van de publiciteit en aanloop die eventuele publicatie zou opleveren.

Verder was het net als met de komst van Merel en Sander: het was weer eens wat anders.